

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

«Економічної теорії»

на тему:

«Вплив міжнародної торгівлі на розвиток національної економіки»

Студентки II курсу, гр. ЕФАП-21

Поліщук-Фесун Р.А.

Керівник: к.е.н. Полікарпова О.С.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії: _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ПЛАН

ВСТУП

1. Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі.
2. Макроекономічний аналіз розвитку національної економіки.
3. Перспективи розвитку економіки України під впливом міжнародної торгівлі.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі.....	6
2. Макроекономічний аналіз розвитку національної економіки.....	16
2. Перспективи розвитку економіки України під впливом міжнародної торгівлі.....	23
ВИСНОВКИ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ	
ДЖЕРЕЛ.....	29

Вступ

Міжнародна торгівля є важливою умовою для економічного зростання країн світового співтовариства. У сучасних умовах роль міжнародних торговельних відносин особливо зростає, коли виникає глобалізація світового господарства то тоді відбувається міжнародний поділ праці та починають розвиватися процеси міжнародної економічної інтеграції. Міжнародна торгівля є важливим напрямом господарської діяльності також для України, вона свій вклад вносить в пріоритети розвитку експортного національного потенціалу. Наша країна вирішує проблему нестачі енергоносіїв, окремих видів новітніх машин і технологій завдяки розвитку зовнішньоторговельних зв'язків та деяких споживчих товарів.

Актуальність теми полягає в тому, що міжнародна торгівля на сьогодні має важливе значення для розвитку економіки, вона представляється у світогосподарських зв'язках, за допомогою яких функціонує національна економіка, тому виявити її впливовість є важливим у наш час.

Метою моєї курсової роботи є визначити методи регулювання міжнародної торгівлі, дослідити впливовість міжнародної торгівлі на розвиток національної економіки, , провести аналіз міжнародної торгівлі в Україні.

Предметом є міжнародна торгівля.

Об'єктом дослідження є механізм здійснення міжнародної торгівлі.

Провідне місце в світових економічних відносинах посідає міжнародна торгівля, яка є важливим фактором у функціонуванні та формуванні світового господарства. Відносини, які виникають між резидентами різних країн з приводу обміну послугами та товарами і іншими результатами праці людської в цілому представляє міжнародна торгівля. Країни можуть реалізовувати ті товари, які є в надлишку та поповнитися дефіцитними товарами за допомогою цієї торгівлі.

Найстарішою формою економічних міжнародних відносин є міжнародна торгівля і виникла вона швидше, ніж почало формуватися світове

господарство. Вона пройшла п'ять етапів розвитку. З XVIII ст. до першої половини XIX ст. тривав перший етап, який характеризувався промисловими революціями, які машиною індустрією замінили мануфактурне виробництво в країнах, які були розвинутими на той час, вважають, що світовий ринок сформувала саме важка промисловість. Охоплює другий етап другу половину XIX ст. та початок Першої світової війни, у виробництві товарів відбувався науково-технічний прогрес саме в цей період, а також покращення транспортних шляхів проходило. Проходив третій етап між двома світовими війнами і носив назву як руйнівний період міжнародної торгівлі. Охопив повоєнні роки четвертий етап, в час цей почала розвиватися міжнародна торгівля краще і було досягнуто щорічного приросту світового експорту на 7%. Сучасний стан міжнародної торгівлі це є п'ятий етап, і він характеризувався посиленням міжнародної конкуренції та індустріалізацією більшості країн.

1. Теоретико-методологічні засади міжнародної торгівлі

Історично першою формою міжнародних економічних відносин являється міжнародна торгівля і в сучасному світі є однією з головних рушійних сил економічного розвитку. В цілому це сукупність зовнішньої торгівлі товарами та послугами, а також вихідними продуктами інтелектуальної праці всіх країн. Міжнародна торгівля на сьогодні становить 80% всіх міжнародних відносин за словами Джефрі Сакса .

Участь в міжнародній торгівлі для окремих країн набуває форми зовнішньої торгівлі, під цим можна розуміти що торгівля однієї країни з іншими, яка склалася з потоків двох товарів і послуг: експорту, тобто вивезення з однієї країни в іншу товарів і послуг, і імпорту – ввезення товарів і надання послуг в країну [6]. Головними ознаками купівлі (імпорт) та продажу (експорт) є перетин товаром митного кордону країни та запис цього факту у підходящій митній звітності згідно прийнятими світовими стандартами статистики міжнародної торгівлі.

У своїй сукупності зовнішня торгівля утворює міжнародну торгівлю, яку можна розглядати з державно-політичної та операційної точки зору . Міжнародна торгівля з операційної точки зору представлена між країнами і міжнародними організаціями безпосереднім обміном товарами і послугами. Тобто вдосконалюється структура імпорту та експорту, відбувається рух товарів, контроль за поставками і відвантаженням товарів. Міжнародна торгівля з державно-політичної точки зору – це тип особливих суспільних відносин, які виникають з приводу обміну товарами та послугами та в його процесі і між країнами, які характеризуються власною зовнішньоторговельною політикою. Регулюються ці відносини угодами, договорами та іншими нормами міжнародного права [8].

Можна сказати порівнюючи цих два підходи, що суб'єктами у операційному підході виступають різні фізичні та юридичні особи, міжнародні організації, держави а у державно-політичному лише держави та міжнародні організації. Якщо розглянути напрям цілей цих підходів то у

операційному відбувається задоволення потреб у товарах і ресурсах при імпорті, а при експорті – реалізація комерційного інтересу, у підході державно-політичному досягаються економічні і політичні інтереси держави. Важливим інструментом першого підходу є різноманітні контракти і угоди, а другого – норми торговельного міжнародного права, домовленості, угоди. Операція з експорту чи імпорту є об'єктом операційного підходу, а державно-політичного підходу існує торговельний обмін [14].

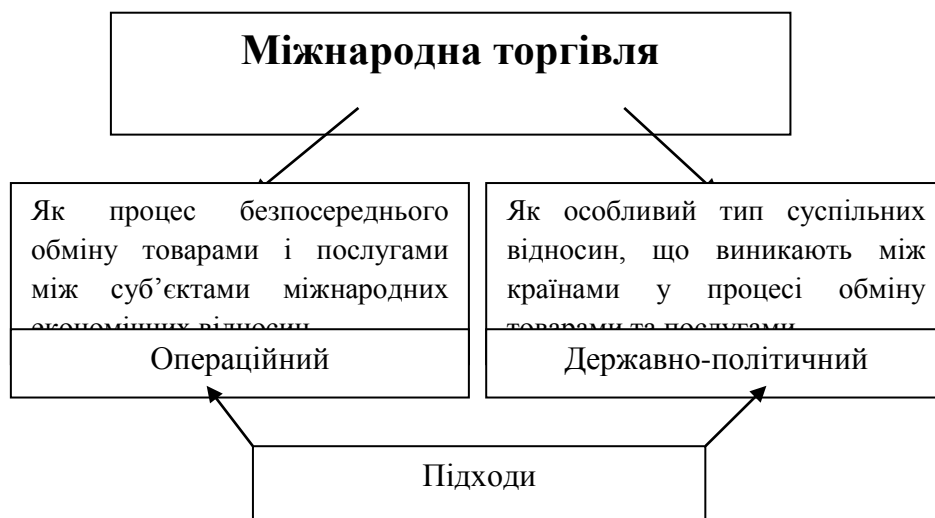

Рис.1. Підходи до розуміння сутності міжнародної торгівлі

Поєднує попит і пропозицію як в країні, так і за її межами стандартна модель міжнародної торгівлі. Взаємний попит, який показує, скільки необхідно країні імпортного товару, щоб вона була зацікавлена в експорті іншого товару ця модель враховує. Досягається загальна міжнародна рівновага, якщо одночасно врівноважується попит і пропозиція на товари і послуги як у внутрішній так і в міжнародній торгівлі.

Існують також чинники міжнародної торгівлі. Найбільш важливі, такі як впровадження науково-технічної революції, а саме виробництво нових видів продукції, оновлення основного капіталу, поява нових видів галузей; поглиблення міжнародного поділу праці та інтернаціоналізація виробництва; розвиток торговельно-економічної інтеграції шляхом створення зон вільної

торгівлі, введення єдиного тарифу на товари для країн, формування спільних ринків.

Також виділяють структуру товарного потоку, де дано походження та призначення товарів, а також ступінь їхньої обробки. За походженням виділяють: переробну та видобувну промисловість, сільське господарство та сферу послуг. За призначенням товарні потоки поділяються на продовольчі товари та напої, транспортні засоби, промислова сировина, машини, обладнання, промислові товари народного споживання, паливо. За ступенем обробки є сировинні товари, готові вироби та напівфабрикати [8].

Часто розуміють під міжнародною торгівлею як торгівлю послугами, так і торгівлю товарами. *Торгівля послугами* – це система міжнародних відносин, які виникають між продавцями та покупцями з приводу придбання або продажі різних видів послуг. Товари міжнародної торгівлі поділяють на: обороні та обов'язкові соціальні послуги; комунальні послуги та будівництво; освіта та охорона здоров'я; суспільні роботи; оптова і роздрібна торгівля, ресторани і готелі, туристичні бази. *Торгівля товарами* – це форма зв'язку між виробниками товарів різних країн, які є економічно залежними між собою [3].

Крім того, існує географічна структура, організаційна географічна структура та територіальна географічна структура. Географічна структура – це розподіл торговельних потоків між країнами. Організаційна географічна структура містить дані про міжнародну торгівлю між країнами, які відносяться до певних інтеграційних спільнот або є виокремленими в групи за певними критеріями. Територіальна географічна структура являє собою дані про міжнародну торгівлю в країнах, які входять до одної частини світу або групи.

В наш час у світовій економіці широко використовується система класифікації послуг, які вказані у Генеральній угоді з торгівлі послугами (ГАТС). У ГАТС застосовується класифікатор послуг, який був розроблений секретаріатом Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ). За ним послуги

поділяються на: фінансові, послуги із захисту довкілля, ділові послуги, транспортні послуги, послуги з охорони здоров'я, послуги оптової та роздрібною торгівлі та інші.

Здійснюється близько 98% міжнародної торгівлі на підставі Гармонізованої системи опису та кодування товарів (ГС). Використовують цю систему більшість країн для встановлення митних тарифів, та для формування міжнародної торгової статистики. Існують певні ознаки, щодо групування товарів за ГС. Серед них, як вже вище зазначалось, виділяються товари тваринного та рослинного походження, також – за призначенням ці та мірою їхньої обробки.

Стимулює національну економіку міжнародна торгівля до зростання, також дає можливість спеціалізуватися у деяких провідних сферах економіки, імпортувати ту продукцію яку сама не виробляє, крім того сприяє запровадженню нових технологій та ідей [8].

Економічному розвитку країни сприяє міжнародна торгівля, створюючи можливість для реалізації її значних переваг і розвитку нових. Вона дозволяє отримати користь та значні переваги спеціалізації і участі у міжнародному поділі праці та стимулює до більш швидшого та ефективнішого використання внутрішніх ресурсів. Держави мають змогу задовольнити свої потреби в технологіях, сировині, чи товарах ,які не виробляються на їх територіях або під час виробництва призводять до значних втрат.

Про роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку свідчать праці відомих економістів, таких як Б. Баласса, М. Мікаелі, К. Джея та інші. З результатів їхніх досліджень випливає, що існує значна кореляція між зміною частки експорту у ВВП і темпами змін ВВП, а також темпи зростання ВВП і експорту високо корелюють між собою, і якщо збільшується зростання доходу від експорту на 1%, то це призводить і до збільшення темпу зростання ВВП на 0,1%.

Відбувається додатковий попит за рахунок світового ринку та за допомогою якого долається невеликий внутрішній ринок, збільшується ефект

економії масштабів шляхом доступності до більших та різноманітніших ринків. Міжнародна торгівля має як і прямий вплив так і непрямий вплив на темпи відтворення. Пов'язаний із створенням підприємств непрямий вплив, який допомагає долати інертність, а також обслуговувати зовнішній сектор.

Взаємодіючи із іноземними торговельними партнерами національні виробники поліпшують свою технічну базу та впроваджують сучасні методи управління, і як наслідок цього стрімко зростає економічне зростання.

В економічному розвитку країни значну роль відіграє зростання конкурентоспроможності національного виробництва. Під конкурентоспроможністю розуміють рівень який може досягнути країна за вільних і справедливих умов, виробляючи товари і послуги, які відповідають вимогам міжнародних ринків, і в той же час підвищуючи доходи протягом певного часу ця інформація згідно з визначенням Організації економічного співробітництва і розвитку. Аналізуючи значення і роль конкурентоспроможності в сучасному світі враховується зв'язок між середовищем конкретної країни та процесом створення багатства, а також вплив певних чинників на нього. Оцінюється конкурентоспроможність за інфраструктурою, урядовою та бізнесовою ефективністю і економічною діяльністю.

Наша країна здійснює регулювання зовнішньоекономічної діяльності за допомогою передбачуваних у законах актів тарифного та нетарифного регулювання згідно із Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Конкурентоспроможність експорту є важливим показником конкурентоспроможності держави, який дає змогу імпортувати товари та послуги та отримати країні більше іноземної валюти, що є необхідними для підвищення продуктивності праці, рівня життя. Підприємства орієнтуються на високі стандарти, відчують конкуренцію та отримують більший доступ до інформації також за допомогою нього. Саме конкурентоспроможність

експорту країни засвідчує ефективність її інтеграції у світове господарство та пристосування до сучасної глобальної економіки [6].

Тарифне та нетарифне регулювання є головними методами регулювання міжнародної торгівлі. Найпоширенішим видом у тарифному методі є мито на імпорт. Під митом розуміють непрямий податок, який накладається на товари, що перетнули кордон держави. Певні функції виконує мито, а саме протекціоністську, тобто обмеження вводяться на ввезення імпортних товарів і тим самим зростання підприємницької діяльності національних виробників підвищується; фіскальну, яка застосовується для того, щоб за рахунок митних стягнень наповнити державний бюджет, податків з товарів які були переправлені через митний кордон; балансувальну, що спрямована на захист від товарів небажаного експорту внутрішні ціни на які є нижчі від світових.

Існують такі види мита: є специфічне мито нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товару, що обкладається митом, як правило вони накладаються на стандартизовані товари це за способом нарахування; відбувається встановлення відсотка від митної вартості товару це адвалерне мито; об'єднує у особі і специфічне і адвалерне мито - комбіноване. Мито за впливом поділяється на реальне і номінальне. За напрямом руху існує ввізне мито тобто відбувається нарахування на товари, які ввозяться на митну територію країни, та вивізне мито здійснюється нарахування на товари, які вивозяться за межі країни. Існують мита спеціальні, компенсаційні та антидемпінгові це за принципами обмеження. може застосовуватись як захист при умові, якщо товари які ввозяться на територію країни можуть завдати шкоди або завдають її національним виробникам подібних чи конкуруючих товарів, або як запобіжний захід щодо учасників зовнішньоекономічної діяльності, які порушують інтереси у даній галузі взаємодіє спеціальне мито. застосовується для запобігання надлишку імпортних товарів за зниженими цінами, для того, щоб захистити вітчизняного виробника і внутрішній ринок – антидемпінгове мито. Постійним і сезонним мито є за терміном дії. Встановлюється для

регулювання експортних та імпорتنих товарів на термін до чотирьох місяців, в залежності від сезону – сезонне мито. І за походженням мито поділяють на автономне і конвенційне. Встановлюється державою автономно, незалежно від міжнародних договорів – автономне мито, а конвенційне – це спеціальне мито з пільговим розміром з метою забезпечення заінтересованості в їхньому експорті та імпорті, яке встановлюється на окремі види товарів та послуг.

У митному тарифі ставка мита фіксується. Розуміється перелік тарифів, з яких стягується плата при їхньому ввезенні до держави під митним тарифом. Зазвичай він вводиться для того, щоб захистити вітчизняне виробництво від зовнішньої конкуренції. Крім того і вводяться митні тарифи на експорт товарів – це відбувається задля того, щоб достатній рівень пропозиції даних товарів на внутрішньому ринку підтримати та обмеження надлишкового експорту субсидованого продукту [7].

Сутність нетарифного регулювання полягає у тому, щоб забезпечити захист інтересів держави та окремих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Поділяються нетарифні методи на три групи: кількісні, приховані, фінансові. Включають у себе квотування, ліцензування та добровільні обмеження експорту – кількісні обмеження. Під квотою розуміють кількісну міру обмеження експорту або імпорту товару на певний проміжок часу або визначеною сумою. Квоту використовують для регулювання імпорту сільськогосподарської продукції у більшості випадків.

Квоти поділяються на експортні та імпорتنі за напрямом дії.

Є глобальними та індивідуальними за масштабом охоплення квоти. Встановлюються на імпорт чи експорт визначеного товару на певний час, незалежно від того з якої країни він імпортується чи у яку експортується – глобальні. Мета таких квот є досягнення потрібного рівня внутрішнього споживання. Індивідуальні квоти встановлюються кожною країною яка експортує чи імпортує товар. Введення квот є утримання обсягу імпорту на незмінному рівні, що призводить до зростання внутрішнього виробництва і

споживання є наслідками; вони являють собою абсолютну величину і відносно ціни товару є негнучкими; також є прямим джерелом монопольного прибутку. На основі видачі ліцензій здійснюється квота.

Дозвіл, який видається державними органами на експорт і імпорт товарів у визначених кількостях за встановленим проміжком часу називають ліцензією. Виділяють основні види ліцензій: ліцензія яка видана фірмі для здійснення однієї зовнішньоторговельної операції на термін до 1 року на дозвіл експорту або імпорту товарів називають разовою; дозвіл на вивезення та ввезення товарів за визначений проміжок часу без обмеження кількості - глобальна ліцензія; дозвіл на експорт чи імпорт товару протягом року генеральна ліцензія; дозвіл, який надається одразу ж після отримання від експортера чи імпортера заявки на безперешкодне вивезення або ввезення товару, і ця заявка не може бути відхилена органами державної влади – автоматична ліцензія.

Під добровільним обмеженням експорту розуміють обмеження експорту, створене на зобов'язанні одного з торгових учасників обмежити обсяг вивезення, прийнятому в рамках міжнародної угоди про встановлення квот на експорт товару.

Обмежувати експорт або імпорт товарів можуть за допомогою прихованих обмежень держави в односторонньому порядку. До них відносять: технічні бар'єри, державну закупівлю, внутрішні податки і збори.

Санітарні обмеження, вимоги до маркування і упакування товарів, національні стандарти якості – технічні бар'єри.

Державні закупівлі полягають у тому, що органи держави, підприємства мають купувати визначені товари тільки в національних виробників, навіть якщо ці товари будуть дорожчі за імпортні.

Податки являють собою внутрішні податки і збори, які накладають державні або місцеві органи влади на імпортні товари, це може бути акцизний податок, податок на додану вартість, а також за митне оформлення вводити збори.

Дискримінація іноземних компаній на користь вітчизняних виробників і експортерів на основі зниження вартості експортного товару і підвищення його конкурентоспроможності на світовому ринку є мета фінансових методів. Фінансові методи враховують у себе: демпінг, субсидії, експортне кредитування.

Являє собою експорт товарів за нижчими цінами від собівартості або нижчими цінами, ніж на внутрішньому ринку демпінг. Розрізняють спорадичний, постійний та навмисний демпінг. Продаж товарів, які фірма не може реалізувати у себе країні і не бажаючи зупиняти виробництво, вона продає товари за нижчими цінами на зовнішньому ринку це спорадичний демпінг. представлений тривалим продажем товарів на світовому ринку за нижчими цінами, ніж на внутрішньому – постійний демпінг. Навмисне короткотривале зниження експортних цін з метою витиснення конкурентів з ринку і наступного встановлення монопольних цін це навмисний демпінг.

Фінансова або інша підтримка органами держави виробництва, продажу, експорту товарів, у результаті якої суб'єкт господарських відносин країни експорту отримує прибуток - субсидії. Розрізняють пряме і непряме субсидування. Являють собою виплати експортеру після того як він здійснив експортну операцію, що дорівнюють різниці між його витратами і отриманим доходом прями субсидії. Такі субсидії є забороненими СОТ. Встановлюються у вигляді податкових або інших пільг непрямі субсидії. Також розрізняють експортні субсидії і внутрішні. Бюджетне фінансування національних експортерів, що надає змогу їм продавати товари іноземним покупцям за нижчою ціною ніж на внутрішньому ринку – експортні субсидії. Фінансування внутрішнього виробництва товарів, які конкурують з імпортерами – внутрішні субсидії.

Експортне кредитування використовується для приховання експортних субсидій, яке передбачає стимулювання розвитку експорту вітчизняними виробниками. Надається експортне кредитування у вигляді державних кредитів іноземним імпортерам, при умові купівлі товарів тільки у фірм

країни,що надала цей кредит,та у вигляді субсидованих кредитів вітчизняним експортерам [6]

Поглиблення міжнародної торгівлі України шляхом її інтеграції у світове господарство має мати на меті державне регулювання.

2. Макроекономічний аналіз розвитку національної економіки

Аналізуючи зовнішньоторговельні операції товарами і послугами за 2014 рік можна сказати, що вони були здійснені із 193 країнами світу. До країн ЄС було експортовано 21,3% товарів, а до країн СНД – 34,1%. У зовнішні торгівлі позитивне сальдо становило 6311,7млн.дол, а від’ємне сальдо – 9337 млн. дол. Головними партнерами в експорті товарів і послуг були такі країни як Італія – 1%, Польща – 1%, Росія – 43%, Білорусь – 1%, Туреччина – 1%. Відбулося збільшення поставок з усіх регіонів у географічному розподілі імпорту. Збільшилися поставки за рахунок енергоносіїв з Російської Федерації, а також з країн Азії. З країн СНД імпортовано – 44,6%, а з країн ЄС – 29,9%. Профіцит торгівлі послугами в 2014 році збільшився у два рази порівняно із 2013 і становив 4,9млрд.дол. Головними партнерами в імпорті були Китай – 2%, РФ – 15%, Білорусь – 1%, Польща – 3% [2].

В сучасних умовах розвиток глобалізації та інтеграції світової економіки не може не вплинути на Україну яка має високий економічний потенціал. Відповідно входження нашої держави до світової економічної спільноти має велике значення у розбудові нашої держави.[8]

У 2014 році зовнішньоторговельні операції були здійснені із 217 країнами. Обсяг експорту послуг збільшився відносно минулого року на 15,5%, і становив 13697,6млн.дол., обсяг імпорту у свою чергу зріс на 13,7% відносно 2014 року, і становив 6248млн.дол. Позитивне сальдо послугами становило 7449,6млн.дол. Найбільшого значення у експорті мали транспортні послуги, що становили 66%, а також технічні та професійні послуги – 12,6%. До країн СНД було експортовано 46,5% послуг, до країн ЄС – 25,1%. Основним партнером залишалась Росія, обсяги послуг якій становили 5624,9млн.дол. Імпорт послуг порівняно із попереднім роком зріс на 800,3млн.дол. Найбільшого значення у імпорті послуг мали транспортні послуги – 24,1%, фінансові послуги – 13,3%, професійні та технічні послуги – 16,9%.

Експорт товарів становив 68409,8 млн.дол.,і порівняно із 2014 роком збільшився на 34,1%. Зовнішньоторговельні операції проводилися із партнерами з 222 країн. До країн СНД було експортовано 31,8% товарів,до країн ЄС – 28%. Від’ємне сальдо становило 14197,1млн.дол. Найбільші надходження імпорту товарів здійснювалися із Росії – 36,3%,Німеччини – 8,9%,Білорусі – 5,7%,Польщі – 4,9% [2].

У 2015 році обсяг експорту та імпорту товарів і послуг порівняно із 2014 роком майже не змінився. Експорт товарів і послуг становив 82,4млрд.дол.,і збільшився із попереднім роком на 0,3%,імпорт – 91,4млрд.дол.,і збільшився на 2,9%. Від’ємне сальдо становило – 8 млрд. дол. Експорт товарів та послуг до країн СНД становив 32,3 млрд. дол. і порівняно із попереднім роком зменшився на 3,9%,до країн ЄС – 21,9 млрд. дол. і зменшився порівняно із 2014 роком на 3%. Імпорт товарів та послуг до країн СНД становив 34,7млрд.дол. і порівняно із попереднім роком зменшився на 7%,до країн ЄС – 27,9млрд.дол. і 2,6% збільшився відповідно до 2014 року.

Здійснювалися зовнішньоторговельні операції товарами із 215 країнами,експортувала до 194 країни,а імпортувала із 208 країн. Негативне сальдо товарами складало 15,9 млрд. дол. На створення від’ємного сальдо впливали нафта, палива мінеральні,полімерні матеріали,фармацевтична продукція та інші. Здійснювалися найбільші експортні поставки до Польщі, що в сукупності становили 2,7%, до Індії – 3,8%, куди надходило паливо, мінеральні добрива, жири та олії тваринного і рослинного походження. Як бачимо переважали у товарній структурі експорту чорні метали, мінеральні продукти, жири та олії рослинного і тваринного походження, харчові продукти, механічні та електричні машини. Найбільші імпортні поставки в Україну здійснювалися, насамперед, з Китаю – 9,9%: електричні та механічні машини, з США – 3,9% постачалися засоби наземного транспорту, паливо, нафта. Із цих даних ми спостерігаємо, що значна частка у структурі імпорту товарів припадала на мінеральні продукти, плавучі засоби, готові харчові продукти, засоби наземного транспорту.

Зовнішньоторговельні операції послугами здійснювалися із 230 країнами. Експорт послуг становив 14,6 млрд. дол., імпорту послуг становив 5,7 млрд. дол. Позитивне сальдо становило 6,8 млрд. дол., і на його формування впливав морський транспорт, трубопровідний транспорт, ділові та технічні послуги. До Росії, Великої Британії, США, Швейцарії найбільше послуг надходило, а отримувались Україною від Кіпру, Росії, Туреччини, Австрії [11].

Відповідно до даних СОТ у 2013 році 0,34% світового експорту та 0,41% імпорту товарів належало Україні. Обсяг експорту товарів порівняно із 2015 роком знизився на 6,8%, і становив 62,3 млрд. дол., імпорту скоротився на 8,1%, і становив 79 млрд. дол. Негативне сальдо становило 7,5 млрд. дол., яке зменшилося на 14,6% відповідно до минулого року. У структурі експорту найбільша частка припадала на продукцію АПК – 16 млрд. дол., на металургію – 14,3 млрд. дол., і третє місце займала хімічна промисловість – 5,9 млрд. дол. На зернові та олійні культури відбулося скорочення цін, приблизно на 20-30% (рис.2).

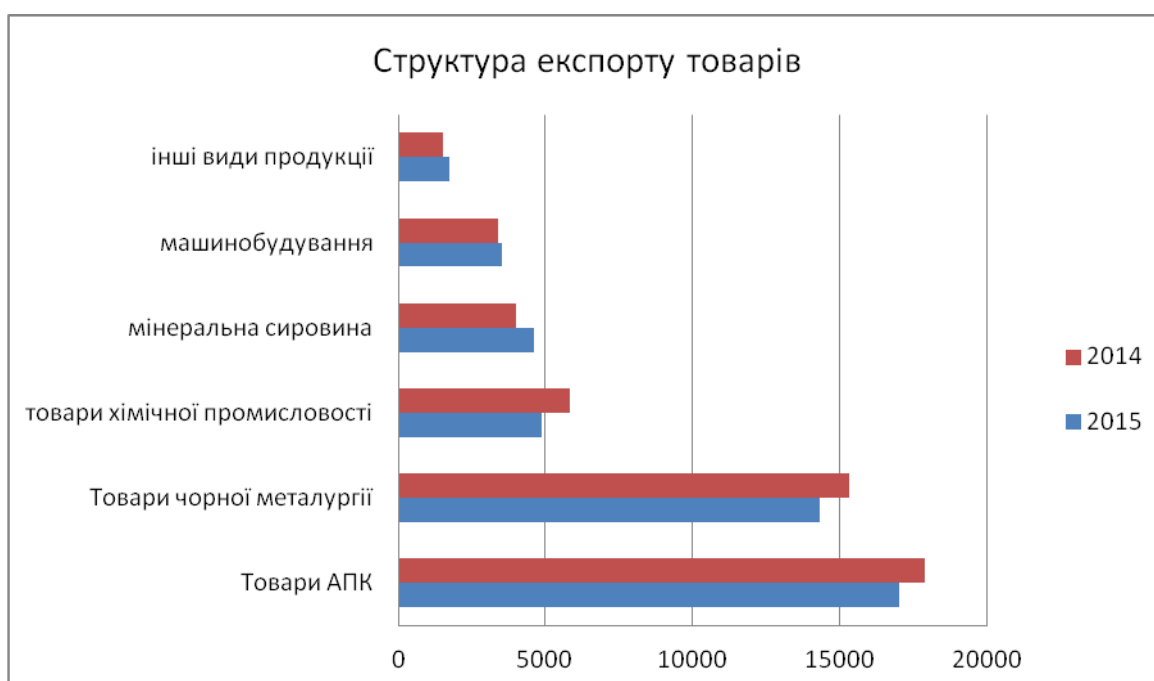

Рис.2. Структура товарного експорту

У структурі імпорту найбільша частка припадала на енергоносії – 22,8 млрд. дол., товари хімічної промисловості – 8,9 млрд. дол. і третє місце займали товари агропромислового комплексу – 7,2 млрд. дол. (рис. 3).

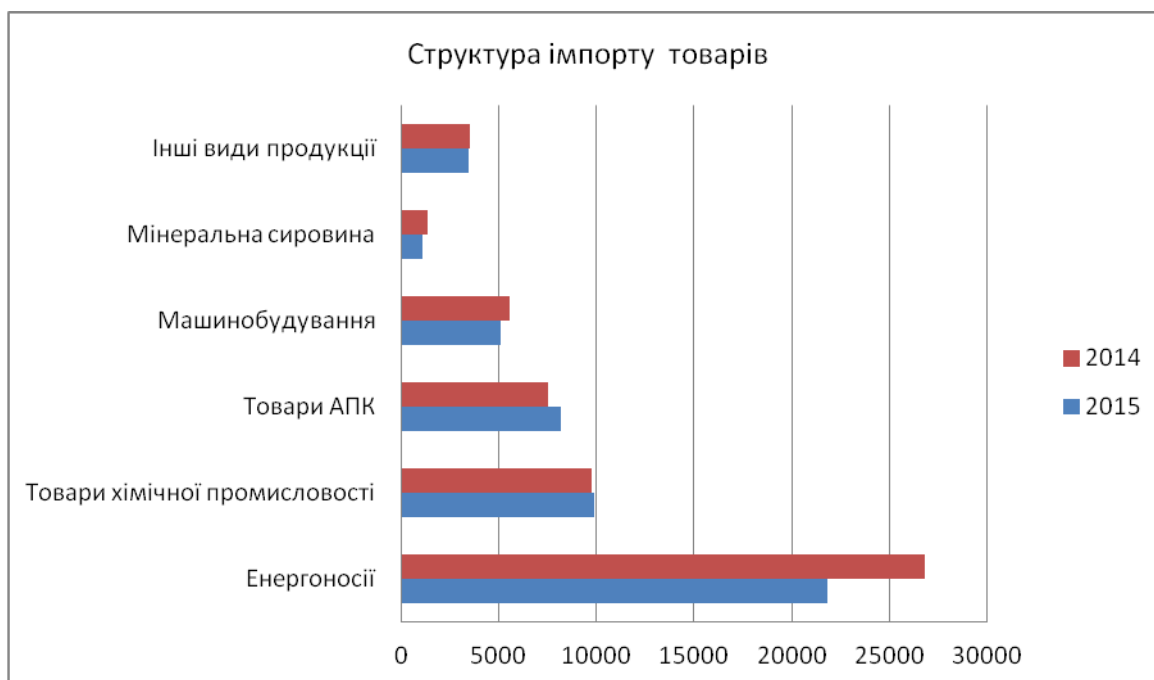

Рис.3. Структура товарного імпорту

До країн СНД експортувалось 35%,до країн ЄС – 27%. Імпорт до країн СНД складав 36%,до ЄС – 34%. Загальний обсяг товарами харчової промисловості і сільського господарства в 2015 році становив 24,2млрд.дол.,що на 0,8% є меншим порівняно із 2014 роком. Становило м'ясо птиці,насіння ріпаку,готові харчові продукти найбільший приріст експорту. З України за підсумками 2015 року було експортовано 25,5млн. тонн металопродукції,що є на 4,6% більшим ніж у попередньому році. Найбільшого значення мали напівфабрикати. Загальний обсяг експорту машинобудування в 2015 році склав 11,3млрд.дол.,що є значно меншим ніж у 2014 – 12,98млрд.дол. Найперше це зумовлено тим,що скоротилися поставки вагонів та локомотивів у Росію на 41%,від чого Україна не отримала 1,70млрд.дол. Скоротився і експорт приладобудівної галузі на 6%. Імпорт машинобудування скоротився на 14,9%. Експорт товарів хімічної промисловості в 2015 році склав 4,47 млрд. дол., що на 16,4% менше, ніж у

2014 році. Щодо експорту мінеральної сировини то у 2015 році він збільшився на 19,4% та становив 4,62 млрд. дол. найбільший приріст експорту склали такі товари як сіль, залізна руда та інші. Імпорт у свою чергу скоротився на 15% за рахунок збільшення товарів із високою доданою вартістю [13].

У 2015 році експорт послуг зріс на 5,7% до 14509 млрд. дол., імпорт послуг на 14,6% до 7649 млрд. дол., порівняно із 2012 роком. Зовнішньоторговельні операції проводилися із 223 країнами. Найбільшого значення у імпорті послуг мали транспортні послуги – 23,6%, послуги пов'язані із фінансово діяльністю – 17,1%, послуги пов'язані із інтелектуальною власністю – 11,4%, державні послуги – 12,2% та послуги пов'язані із подорожами – 9,7%. Найбільше значення у експорті послуг належало транспортним послугам – 57,1%, послугам з переробки матеріальних ресурсів – 12,9%, діловим послугам, що становили 13,8% та інформаційним і телекомунікаційним послугам – 15%. Експорт послуг до країн СНД зменшився і становив 44,3%, до країн ЄС збільшився і склав 29%. [10].

За даними Державної служби статистики України експорт товарів у 2015 році становив 53,9 млрд. дол., який скоротився 14,5% порівняно із 2014 роком, а у порівнянні із 2013 роком збільшився на 6,7%, щодо імпорту то його обсяг становив 55,4 млрд. дол., який також скоротився порівняно із попереднім роком на 28,2%, а відносно 2015 року на 9,8%. Негативне сальдо становило 0,5 млрд. дол. На виникнення негативного сальдо як і у попередні роки вплинуло перевищення імпорту товарів над їхнім експортом. На формування від'ємного сальдо вплинули певні групи товарів, а саме: нафта, пластмаси, палива мінеральні, фармацевтична продукція, та інші. Коефіцієнт покриття експортом імпорту у 2015 році склав 0,99 (табл.1) [12].

Міжнародна торгівля України товарами упродовж 2011-2015 рр.

	2011	2012	2013	2014	2015
експорт, млн. дол.	50744,3	67594,1	67779,8	62305,9	53901,7
у % до попереднього року		133,2	100,3	91,9	86,5
імпорт, млн. дол.	60352,0	81040,5	83135,4	75834,6	54428,7
у % до попереднього року		134,3	102,6	91,2	71,8
сальдо, млн. дол.	-9607,7	-13446,4	-15355,6	-13528,7	-527,0
коефіцієнт покриття експортом імпорту	0,84	0,83	0,82	0,82	0,99

Зовнішньоторговельні операції проводилися із 217 країнами. Експорт товарів до ЄС складав – 18004,7 млн. дол у відсотках це 33,5% і порівняно із 2014 роком він збільшився на 431,2млн.дол або на 3,6%. В першу збільшилися поставки жирів та олії тваринного і рослинного походження на 58,4%,деревини і виробів із неї на 25,8%, зернових культур на 6%. Експортні поставки товарів до країн упродовж 2014-2015 року відображені на рис.4.

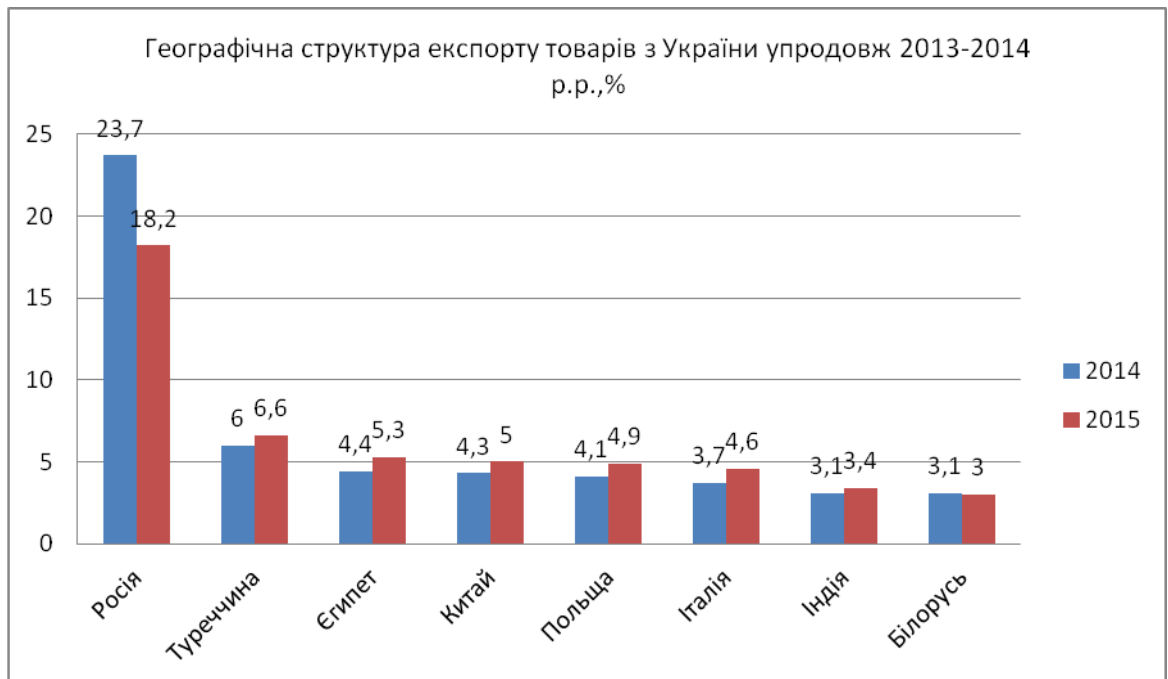

Рис.4. Структура товарного експорту з України (2013-2014 рр.)

Ми бачимо, що найсуттєвіші експортні поставки серед країн ЄС у 2015 році здійснювалися до Польщі – 4,9% сюди належать такі товари як чорні метали, руди, електричні машини; до Італії – 4,6% постачалися зернові культури, чорні метали; до Німеччини – 3% надходили електричні машини, одяг, текстильні машини; до Угорщини – 2,8% постачалися палива мінеральні, нафта, чорні метали. Серед інших країн до Росії – 18,2% надходили чорні метали, продукти неорганічної хімії; до Туреччини – 6,6% надходили плоди олійних рослин, добрива; до Єгипту – 5,3% постачалися чорні метали, зернові культури; до Китаю – 5% поставлялися руди, шлак і золи; до Індії – 3,4% надходили палива мінеральні, нафта, жири рослинного чи тваринного походження; та до Білорусі надходили залишки і відходи харчової промисловості, палива мінеральні, нафта, чорні метали, що у сукупності становили 3%. Порівнявши дані за 2013 – 2014 рік можна сказати, що експортні надходження до більшості країн у 2014 році збільшилися порівняно із 2013 роком та одночасно скоротилися .

3. Перспективи розвитку економіки України під впливом міжнародної торгівлі

Невід'ємною складовою на шляху до економічного зростання для України є міжнародна торгівля. Україна повинна якомога більше сприяти розвитку міжнародних торговельних відносин, проте на сьогодні для нашої країни існує багато чинників, що перешкоджають розвитку міжнародної торгівлі, серед них: відсутність за кордоном збутової інфраструктури; неефективне управління підприємствами; нерозвиненість основних засад ринкової економіки; недосконалість методів державного регулювання економіки загалом і зовнішньоекономічної діяльності зокрема; слабка інфраструктура підтримки експорту; загострення міжнародної економічної конкуренції; слабка інфраструктура підтримки експорту та протекціонізм з боку іноземних держав. З такими чинниками, які мають негативний вплив на міжнародну торгівлю України варто боротися, адже наша держава має великий спектр потенційних можливостей для розвитку міжнародної торгівлі. [10].

Потенційні переваги України для розвитку міжнародної торгівлі такі: запаси мінерально-сировинних ресурсів (Україна володіє 5% світових запасів мінеральної сировини); наявність інфраструктури для надання послуг (зокрема з міжнародного транзиту нафти та газу); великий потенціал високотехнічних галузей промисловості; сприятливі кліматичні умови і родючі землі;

На думку фахівців, якщо вживати такі заходи для поліпшення зовнішньої торгівлі України: підвищити рівень і якість продукції чорної металургії та важкого машинобудування; розвивати експорт ракетної і авіаційної техніки; залучати іноземний капітал для прискорення модернізації; розвивати конкурентоспроможні виробництва аграрно-промислового комплексу; створювати нові галузі та виробництва (рідкісноземельні метали, комп'ютери, мікроелектроніка тощо); розвивати і модернізувати транспортну інфраструктуру; збільшити закупівлі за кордоном

новітніх технологій для створення нових конкурентоспроможних національних виробництв;розвинути міжнародний туризм до світового рівня;належним чином забезпечити інформатизацію зовнішньоекономічної діяльності;створити маркетингові та сервісні мережі на міжнародних ринках; використовувати політичні та дипломатичні важелі впливу для забезпечення участі України у великих міжнародних коопераційних проектах;активно впроваджувати міжнародні стандарти і процедури сертифікації; удосконалити фінансові механізми регулювання експорту.

Пріоритетними у державній політиці регулювання міжнародної торгівлі України є такі завдання:вироблення цілісної державної концепції та ґрунтовних програмно-цільових підходів уряду, суб'єктів державного управління на вищому та середньому рівнях, законодавчих і виконавчих органів у сфері міжнародного співробітництва;правове й організаційно-інституційне закріплення переходу до переважно економічних та правових методів регулювання міжнародної торговельної діяльності;комплексна оптимізація механізму регулювання структури та умов експортно-імпоротної діяльності на основі виваженої оцінки ролі та місця України в системі міжнародного поділу праці;нормативно-правове, а також політико-структурне забезпечення пріоритетного розвитку експортного виробництва високотехнологічних товарів і виробів із високим ступенем перероблення, зокрема засобами зменшення або скасування ПДВ на експорт;створення чіткої системи пріоритетів розвитку експортного потенціалу з обґрунтуванням напрямів національної спеціалізації при застосуванні відповідних організаційних та фіскальних методів;приведення нормативно-правової бази зовнішньої торгівлі у відповідність до критеріїв міжнародного торговельного права з урахуванням досвіду індустріально розвинутих країн;застосування економічно виправданої промислової, кредитної, податкової, організаційної політики сприяння експортному виробництву та забезпечення за рахунок приведення розміру податків у відповідність до

якості, конкурентоспроможності та глибини перероблення продукції диференційованого підходу до оподаткування ;

Допоможе Україні розвинути міжнародну торгівлю здійснення вище перелічених заходів , тим самим зайняти відповідне місце на світовому ринку, що дозволить розвинути спеціалізацію країни та забезпечення необхідними товарами і послугами шляхом їх імпорту.

Доцільно проаналізувати факторні передумови міжнародної торгівлі для того, щоб об'єктивно оцінити умови та тенденції експортної спеціалізації та імпортного профілю України, як і будь-якої держави світу. Значною мірою визначає структуру такої торгівлі, місце національної економіки в системі міжнародного обміну та поділу праці ресурсне забезпечення . В сучасному світі дедалі більшу роль відіграють не первинні фактори спеціалізації (ресурсо-кліматичні умови розвитку економіки, її забезпеченість робочою силою, землею тощо), а вторинні ,тому не слід його абсолютизувати. Такими факторами можна вважати історично сформований профіль національного виробничого комплексу, характер робочої сили, нарешті, суб'єктивні (нехай і об'єктивно зумовлені) рішення щодо розвитку тих або інших видів виробництва [8].

Наша держава має значні поклади вугілля, залізної та марганцевої руд, сірки, ртуті, титану, мінеральних солей, інших видів корисних копалин функціонування її національного відтворювального комплексу значною мірою залежить від енерго-сировинних поставок з інших країн. Більше того, наша держава має від'ємний баланс у торгівлі енерго-сировинними ресурсами, що значною мірою зумовлено неефективністю господарювання, витратністю моделі природокористування [2].

Можна відзначити, що природні чинники забезпечують і великий аграрний потенціал відкритої економіки України. Нині в багатьох підгалузях відбувається бурхливе зростання виробництва продуктів харчування.

Відомо, що в структурі імпорту домінують газ, нафта і нафтопродукти, які ввозяться переважно з країн СНД. Це пояснюється не тільки

енергоємністю вітчизняного виробника, а й фінансовою дефіцитністю економіки, через що імпорт товарів некритичного характеру є значною мірою лімітованим.

Висновки

У розвитку кожної держави чільне місце займає міжнародна торгівля. За допомогою міжнародної торгівлі в результаті розподілу праці країни можуть розвивати багато сфер діяльності, в яких вони спеціалізуються.

Країни намагаються зменшити бар'єри при здійсненні торгівлі так, щоб це було взаємовигідно з розвитком міжнародних відносин. Згідно з цього розрізняють такі види торгівлі, як традиційна, торгівля продукцією у рамках кооперації та зустрічна торгівля.

З розвитком міжнародної торгівлі країни можуть торгувати як з посередниками, так і без них. Торгівля може здійснюватися за посередництва міжнародних бірж, аукціонів, тендерів, ярмарок та виставок.

Ускладнення та розвиток міжнародної торгівлі знайшли своє відображення в еволюції теорій, що пояснюють рушійні сили цього процесу. Концепції міжнародної торгівлі були фундаментом зовнішньоторговельної політики як спроби теоретичного осмислення та пояснення причини товарного міжнародного обміну, його ефективності, структури, динаміки та перспектив розвитку.

З боку окремих держав сучасна міжнародна торгівля здійснюється за методами тарифного та нетарифного регулювання, проводиться з метою захисту національних, державних інтересів та економічної безпеки шляхом взаємовигідного співробітництва.

Щоб виявити новітні тенденції розвитку міжнародної торгівлі держава враховує низку показників міжнародної торгівлі, що визначають її результативність та динаміку.

Показники результативності міжнародної торгівлі, показали, що наша країна є із середньою відкритістю економіки, оскільки її експортна квота знаходиться в межах 10%, а залежність України від імпорту також зростає. Якщо розглядати експорт та імпорт послуг та товарів на душу населення, то вони зростали.

Розглядаючи експорт товарів та послуг можна спостерігати, що в структурі експорту товарів мають перевагу мінеральні продукти, металопродукція, товари машинобудівної галузі, хімічна промисловість.

Спостерігалось велике збільшення частки вартісних обсягів експорту послуг за всіма їхніми видами. Щодо географічної структури експорту-імпорту товарів та послуг, то найбільшими партнерами нашої країни залишаються країни СНД та США.

Сьогодні для України мають перевагу такі чинники, які перешкоджають розвитку міжнародної торгівлі, а саме виділяється неефективне управління підприємствами; нерозвиненість основних засад ринкової економіки; відсутність за кордоном збутової інфраструктури; недосконалість методів державного регулювання економіки; загострення міжнародної конкуренції; слабка інфраструктура підтримки експорту.

Для поглиблення міжнародних відносин щодо торгівлі України можуть інтегрувати. Для нашої країни саме інтеграція є досить актуальною темою. Тому що вона дозволить позбутися бар'єрів при здійсненні експорту чи імпорту товарів та послуг, а також усунути дискримінацію в цій сфері.

Для раціональної організації торговельних відносин, які б приносили вигоду, потрібно опиратись на концепції міжнародної торгівлі, які дають можливість не лише зрозуміти причини виникнення міжнародної торгівлі, а й з'ясувати доцільний спосіб її організації.

На нашу думку, виважена зовнішньоторговельна політика допоможе Україні зайняти краще місце на світовому ринку завдяки підвищенню конкурентоспроможності економіки України.

Рівень і динаміка руху національної економіки, ступінь її відкритості, а також розвиненість і структура зовнішньоекономічних контактів, здатність відповідати постійно мінливим умовам міжнародного господарського життя є вирішальними умовами розширення участі України в системі міжнародних економічних відносин.

В останні десятиліття домінують процеси міжнародної економічної інтеграції у розвитку світової економіки. Вони визначають напрями та пріоритети сучасного етапу інтернаціоналізації господарського життя, формуючи середовище поглиблених міжнародних економічних відносин країн, що дозволяє не лише розвивати міжнародні економічні зв'язки, а й сприяє розвитку економіки окремої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. . Костина (Антонюк) К.В. Система регулювання торгівлі послугами на глобальному рівні // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2007. – №1(30). – С. 41-49.
2. Мельник Ю. Міжнародний ринок послуг: теоретико-методологічні засади дослідження // Наука молода. – 2006. – №5. – С. 49-57.
3. Бураковський. Теорія міжнародної торгівлі: Навч. посібник. - 2-ге вид. – К.: Основи, 2000. - 240 с.
4. Дахно І.І Міжнародна торгівля: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2003. – 296 с. – Бібліогр.
5. Коломацька С.П. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні: правове регулювання та гарантії здійснення. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 288 с.
6. . Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України.: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 296 с.
7. Румянцев А.П., Коваленко Ю.О. Міжнародна економіка: Навч. посібник. - :К.: Центр учбової літератури, 2007. – 296с.
8. Циганкова Т.М., Петрашко Л.П., Кальченко Т.В. Міжнародна торгівля: Навч. Посібник. - К.: КНЕУ, 2001. – 488 с.
9. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 2157-IV (2157-15) від 04.11.2004 // джерело: www.rada.gov.ua.
- 10.Базилевич В. Ринкова економіка: Основні поняття і категорії. Навчальний посібник./ Віктор Базилевич, Катерина Базилевич. - К.: Знання , 2006. - 263 с.
- 11.Базилінська О. Макроекономіка: Навчальний посібник для студентів вузів / Олена Базилінська; МОН України. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 442 с.
- 12.Харкянен Л. Макроекономіка: Навчальний посібник для студентів вузів/ Людмила Харкянен. – К.: Каравела, 2006. – 174 с.
13. Савченко А. Макроекономіка: Підручник/ Анатолій Савченко,; М-во освіти і науки України, КНЕУ. – К.: КНЕУ, 2005. – 441 с.

14. Панчишин С. Макроекономіка: Навч. посібник для студ. вузів/ Степан Панчишин, - 2-е вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – 614 с.
15. Манків, Грегори Н. Макроекономіка: Підручник для України/ Г.Н. Манків,; Пер. з англ.: Степан Панчишин, Остап Ватаманюк та ін. – К.: Основи, 2000. – 588 с.
- 16.. www.rada.gov.ua
17. www.ukrstat.gov.ua
18. www.google.com.ua
19. www.customs.gov.ua